

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ
ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ Π.Ε. & Δ.Ε. ΚΡΗΤΗΣ

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ
ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ (ΠΕ.Κ.Ε.Σ.) ΚΡΗΤΗΣ

Δ/νση: Ρολέν 4 * Τ.Κ. 71305 – Ηράκλειο
Πληροφορίες: **Μαρία Εμμ. Γιγουρτάκη**
Τηλ. : 2810 246877 – 246872
Fax: 2810222076 *
E-mail: γραμματ.: pekeskritis@sch.gr
E-mail προσωπ. : mariagiourtake@gmail.com

Ηράκλειο, 24/9/2020
Αρ. Πρωτ.: Φ2/1683

Προς: 1. Σχολικές μονάδες Γενικής και
Ειδικής Αγωγής Κρήτης Α/θμιας
Εκπαίδευσης (Δια των Διευθύνσεων Α/θμιας
Εκπαίδευσης **Χανίων, Ρεθύμνου, Ηρακλείου,**
Λασιθίου)

2. Σχολικές μονάδες Γενικής και Ειδικής
Αγωγής Κρήτης Δ/θμιας Εκπαίδευσης (Δια
των Διευθύνσεων Δ/θμιας Εκπαίδευσης
Χανίων, Ρεθύμνου, Ηρακλείου, Λασιθίου

3. ΚΕΣΥ Χανίων, Ρεθύμνου, Ηρακλείου,
Λασιθίου

Κοιν.: 1. Περιφερειακή Διεύθυνση
Εκπαίδευσης
2. ΠΕΚΕΣ Κρήτης

**Θέμα: ΠΑΡΑΛΛΗΛΗ ΣΤΗΡΙΞΗ από εκπαιδευτικό στα σχολεία Γενικής Αγωγής
και Εκπαίδευσης**

- Σχετ:** 1. Ν. 1143/1981
2. Άρθρο 4 του ν.1566/1985
3. Άρθρο 1. Παρ.11 α του ν. 2817/2000 (ΦΕΚ Α'78/14.03.2000)
4.Υ.Α. αρ. 102357/Γ6/2002
5.Υ.Α. αρ. πρωτ.27922/Γ6/08-03-2007 (449 Β')
6. Υ.Α. αρ. πρωτ.27922/Γ6/08-03-2007 (449 Β') όπως τροποποιήθηκε με την παρ. 2,
κεφ. Γ
7. Υ.Α. αρ. πρωτ.27922/Γ6/08-03-2007 (449 Β') όπως τροποποιήθηκε με την παρ. 6,
κεφ.Γ.
- 8.Εγκύκλιος αρ.129838/Δ2/15/11/2007
9.Άρθρα 4, 5 και 18 του ν. 3699/2008 (ΦΕΚ 199/τΑ'/2-10-2008)
10. Άρθρο 6 παρ. 1β του ν. 3699/2008 (ΦΕΚ 199/τΑ'/2-10-2008), όπως
αντικαταστάθηκε και ισχύει από τις διατάξεις της παρ. 5β του άρθρου 56 του
ν.3966/2011 (ΦΕΚ 118/τΑ'/ 24-5-2011)
11.Εγκύκλιος αρ. 79980/Γ2/12/07/2012

12. Άρθρο 6 παρ. 2 του ν. 3699/2008 (ΦΕΚ 199/τΑ΄/2-10-2008), όπως αντικαταστάθηκε και ισχύει από τις διατάξεις της παρ. 16 του ν. 4186/2013 (ΦΕΚ 193/τΑ΄/17-9-2013)
13. Άρθρο 7 παρ. 4 του ν. 3699/2008 (ΦΕΚ 199/τΑ΄/2-10-2008), όπως αντικαταστάθηκε και ισχύει από τις διατάξεις της παρ. 18 του ν. 4186/2013 (ΦΕΚ 193/τΑ΄/17-9-2013)
14. Άρθρο 28 του ν. 4186/2013
15. Στο άρθρο 6 του ν. 3699/2008 (Α΄199) προστίθεται παράγραφος 6, του ν. 4368/2016
16. Άρθρο 51 του ν. 4547/2018

Αγαπητοί συνάδελφοι

Η παρούσα απευθύνεται ως ομάδα στόχο στους εκπαιδευτικούς Παράλληλης Στήριξης πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, στους διευθυντές/ντριες και προϊσταμένες σχολικών μονάδων καθώς και εκπαιδευτικούς γενικών τμημάτων που συνεργάζονται με τους εκπαιδευτικούς Παράλληλης Στήριξης.

Σκοπός της παρούσας είναι να ενημερωθούν όλες αυτές οι ομάδες για το θεσμικό και λειτουργικό πλαίσιο της Παράλληλης Στήριξης όπως αυτό έχει διαμορφωθεί και ισχύει μέσα από τη νομοθεσία και να δώσει τις βασικές αρχές που τη διέπουν.

Στο παράρτημα θα βρείτε συμπληρωματικές οδηγίες για τα απαραίτητα έγγραφα/ παραδοτέα και άλλα που επισυνάπτονται και που θα χρησιμοποιήσετε κατά τη διαδικασία της υλοποίησης του θεσμού της Παράλληλης Στήριξης. Επίσης θα βρείτε χρήσιμους συνδέσμους.

Η Παράλληλη Στήριξη (Π.Σ.) θεσμοθετήθηκε ως πρακτική για την ένταξη μαθητών με αναπηρία στο γενικό σχολείο (Ν. 2817/2000, Ν. 3699/2008) Βασίζεται:

- στις αρχές της ένταξης,
- σε προγράμματα ευαισθητοποίησης και αναδιαμόρφωσης στάσεων στα θέματα όλων των αναπηριών και των παιδαγωγικών προσεγγίσεων,
- στις μορφές συνεργατικής διδασκαλίας,
- στο σχεδιασμό εξατομικευμένων εκπαιδευτικών προγραμμάτων,
- στη διαφοροποίηση του αναλυτικού προγράμματος,

- στη διαφοροποίηση στρατηγικών διδασκαλίας και αξιολόγησης,
- τη διαμόρφωση εξατομικευμένων προγραμμάτων για τη μαθησιακή και κοινωνική ένταξη κ.ά.

Η εκπαιδευτική ένταξη είναι μια εκπαιδευτική διαδικασία που αφορά σε όλους τους μαθητές που διαφέρουν μεταξύ τους και στοχεύει όχι μόνο στην τοποθέτηση των μαθητών στο σχολείο, αλλά και στην αναδόμηση του γενικού σχολείου, ώστε να ανταποκρίνεται στις ανάγκες της ετερογένειας του μαθητικού πληθυσμού, κανένας μαθητής να μη μένει εκτός σχολείου, όλοι να ευημερούν, να έχουν πλήρη συμμετοχή και να απολαμβάνουν την πρόσβαση και την επιτυχία τους στο κοινό πρόγραμμα μαθημάτων (Florian, 2005· Slee, 2001· Zoniou-Sideri & Vlachou, 2006).

Η συμπερίληψη και η συνεκπαίδευση δημιουργούν ισοτιμία στη συμμετοχική εκπαίδευση με στόχο την αποδοχή των μαθητών με Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες ή/και αναπηρία σ ένα ισότιμο εκπαιδευτικό περιβάλλον, με ίσες ευκαιρίες μάθησης και αποδοχής και αποφυγής του στιγματισμού και του αποκλεισμού.

Η Παράλληλη Στήριξη υλοποιεί προγράμματα συνεκπαίδευσης συνδιδασκαλίας και διαφοροποιημένης διδασκαλίας σε σχολική τάξη του γενικού σχολείου, από εκπαιδευτικό ΕΑΕ. (άρθρο 6 του ν. 3699/2008)

1. Παράλληλη στήριξη σε μαθητές με αναπηρία και Ε.Ε.Α.

Σύμφωνα με την περ. β) της παρ. 1 του άρθρου 6 του ν. 3699/2008 (199 Α΄) «1. Οι μαθητές με αναπηρία και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες μπορούν να φοιτούν: β) Σε σχολική τάξη του γενικού σχολείου, με παράλληλη στήριξη-συνεκπαίδευση, από εκπαιδευτικούς ΕΑΕ, όταν αυτό επιβάλλεται από το είδος και το βαθμό των ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών.

Η παράλληλη στήριξη παρέχεται σε μαθητές που μπορούν με κατάλληλη ατομική υποστήριξη να παρακολουθήσουν το αναλυτικό εκπαιδευτικό πρόγραμμα της τάξης, σε μαθητές με σοβαρότερες εκπαιδευτικές ανάγκες όταν στην περιοχή τους δεν υπάρχει άλλο πλαίσιο ΕΑΕ (ειδικό σχολείο, τμήμα ένταξης) ή όταν η παράλληλη στήριξη καθίσταται απαραίτητη – βάσει της γνωμάτευσης του ΚΕΔΔΥ (ΚΕΣΥ) – εξαιτίας των ειδικών εκπαιδευτικών τους αναγκών. Στην τελευταία περίπτωση η στήριξη από ειδικό εκπαιδευτικό μπορεί να γίνεται σε μόνιμη και προγραμματισμένη βάση.»

2. Εισήγηση / έγκριση Παράλληλης Στήριξης

Την παράλληλη στήριξη εισηγείται **αποκλειστικά** το οικείο ΚΕΔΔΥ (ΚΕΣΥ) το οποίο με γραπτή γνωμάτευσή του καθορίζει τις ώρες παράλληλης στήριξης κατά περίπτωση.

Οι αιτήσεις για παράλληλη στήριξη υποβάλλονται στη διεύθυνση του σχολείου και μέσω της οικείας διεύθυνσης εκπαίδευσης διαβιβάζονται στη Διεύθυνση ΕΑΕ του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων για έγκριση και προγραμματισμό εκτέλεσης.

Ο χρόνος υποβολής αιτήσεων παράλληλης στήριξης ορίζεται από την ημερομηνία εγγραφής στο σχολείο μέχρι την 20η Οκτωβρίου κάθε σχολικού έτους.»

A. Έγκριση νέας και ανανέωση «παράλληλης στήριξης-συνεκπαίδευσης»

➤ Η έγκριση νέας «παράλληλης στήριξης-συνεκπαίδευσης» αφορά στις παρακάτω περιπτώσεις :

1. Σε μαθητές για τους οποίους υποβάλλεται για πρώτη φορά ανάλογο αίτημα και αφορά στο επόμενο σχολικό έτος .

2. Σε μαθητές για τους οποίους δεν είχε υποβληθεί αίτημα (από το γονέα ή κηδεμόνα) «παράλληλης στήριξης-συνεκπαίδευσης» κατά το απερχόμενο σχολικό έτος, ενώ υπήρχε ανάλογη γνωμάτευση και εισήγηση-πρόταση από ΚΕΔΔΥ, σε ισχύ

3. Σε μαθητές που μεταβαίνουν προς φοίτηση από την Πρωτοβάθμια στην Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση. Στην περίπτωση αυτή απαιτείται νέα γνωμάτευση του οικείου ΚΕ.Δ.Δ.Υ. (Διευκρινίζεται ότι η μετάβαση από το Νηπιαγωγείο στο Δημοτικό Σχολείο αφορά την ίδια βαθμίδα εκπαίδευσης δηλαδή την Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση).

➤ Η ανανέωση έγκρισης « παράλληλης στήριξης-συνεκπαίδευσης» αφορά σε μαθητές για τους οποίους είχε υπάρξει σχετική έγκριση κατά το προηγούμενο σχολικό έτος , εξαιρουμένων αυτών που αλλάζουν βαθμίδα εκπαίδευσης.

B. Απαραίτητα δικαιολογητικά

Απαραίτητα δικαιολογητικά για την έγκριση, νέας ή την ανανέωση «παράλληλης στήριξης / συνεκπαίδευσης» μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, είναι τα παρακάτω:

1. Αίτηση του γονέα ή του κηδεμόνα, που υποβάλλεται στη σχολική μονάδα που πρόκειται να φοιτήσει ο/η μαθητής/τρια κατά το επόμενο σχολικό έτος, από την ημερομηνία εγγραφής του μαθητή στην τάξη που πρόκειται να φοιτήσει κατά το επόμενο σχολικό έτος μέχρι και την 19η Οκτωβρίου του επόμενου σχολικού έτους.

2. Γνωμάτευση του οικείου ΚΕΣΥ σε ισχύ, η οποία προσκομίζεται με την ανωτέρω αίτηση και η οποία εισηγείται-προτείνει αναλόγως και καθορίζει τις αναγκαίες ώρες για την παράλληλη στήριξη-συνεκπαίδευση του/της μαθητή/τριας ή Γνωμάτευση από την Δευτεροβάθμια Επιτροπή Διεπιστημονικής Αξιολόγησης (ΔΕΔΑ) της οικείας Περιφερειακής Δ/σης Εκπαίδευσης η οποία εισηγείται, προτείνει αναλόγως και καθορίζει τις αναγκαίες ώρες για την παράλληλη στήριξη συνεκπαίδευση του/της μαθητή/τριας.

3. Ανανέωση Γνωμάτευσης του οικείου ΚΕΣΥ σε ισχύ, κατόπιν αίτησης του γονέα και η οποία εισηγείται αναλόγως και καθορίζει τις αναγκαίες ώρες για την παράλληλη στήριξη-συνεκπαίδευση του/της μαθητή/τριας (ισχύει μόνο στην περίπτωση αιτήματος για ανανέωση παράλληλης στήριξης).

4. Βεβαίωση φοίτησης του μαθητή/μαθήτριας, στην οποία αναγράφεται η τάξη στην οποία θα φοιτήσει ο/η μαθητής/τρια το Σεπτέμβριο, η οποία συμπεριλαμβάνεται στο διαβιβαστικό του/της Διευθυντή/ ντριας της σχολικής μονάδας προς την οικεία Διεύθυνση Εκπαίδευσης.

5. Παιδαγωγική έκθεση του σχολείου για τον/την μαθητή /τρια, είτε υλοποιήθηκε η υποστήριξη από παράλληλη στήριξη είτε όχι κατά το σχολικό έτος (ισχύει μόνο στην περίπτωση αίτησης ανανέωσης παράλληλης στήριξης).

6. Πίνακας συμπληρωμένος με όλα τα ζητούμενα στοιχεία στα σχετικά πεδία για την Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση

Γ. Διαδικασία υποβολής αιτημάτων παράλληλης στήριξης-συνεκπαίδευσης

Οι Διευθυντές/ντριες, Προϊστάμενοι/ες των σχολικών μονάδων, αφού διαπιστώσουν την εγκυρότητα και την ορθότητα των αιτημάτων, διαβιβάζουν σε συγκεκριμένο χρονικό διάστημα που (ορίζεται από την εγκύκλιο του ΥΠΑΙΘ σχετικά με τις προϋποθέσεις και διαδικασίες για την έγκριση παράλληλης στήριξης-συνεκπαίδευσης)

- Στην οικεία Διεύθυνση Εκπαίδευσης, την αίτηση του γονέα με διαβιβαστικό χωρίς να επισυνάψουν την γνωμάτευση ΚΕΣΥ ή ΔΕΔΑ η οποία παραμένει στο αρχείο του σχολείου, όπως επίσης **και**
- Στο οικείο ΚΕΣΥ, την παιδαγωγική έκθεση αξιολόγησης για τον/την μαθητή/τρια (όπου αυτή απαιτείται), με το ανάλογο διαβιβαστικό) και με εμπιστευτικό πρωτόκολλο.
- Για τις περιπτώσεις γνωματεύσεων-εισηγήσεων που έχουν εκδοθεί από ΔΕΔΑ των Περιφερειακών Δ/νσεων Εκπ/σης, τότε η παιδαγωγική έκθεση του σχολείου για τον μαθητή/τρια διαβιβάζεται στην οικεία Δ/νση Εκπ/σης μαζί με την αίτηση του κηδεμόνα, με εμπιστευτικό πρωτόκολλο, προκειμένου να προωθηθούν στην αρμόδια ΠΔΕ.

3 Εκπαιδευτικοί Παράλληλης Στήριξης

Αναφορικά με τους εκπαιδευτικούς που εργάζονται στην παράλληλη στήριξη, στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση τοποθετούνται κυρίως αναπληρωτές εκπαιδευτικοί ΕΑΕ των κλάδων ΠΕ71, ΠΕ61, ή γενικής αγωγής με εξειδίκευση στην ειδική αγωγή, που προκύπτει από συναφή μεταπτυχιακό ή διδακτορικό τίτλο σπουδών.

Στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση τοποθετούνται εκπαιδευτικοί κλάδων ΠΕ02, ΠΕ03 και ΠΕ04 με εξειδίκευση στην ΕΑΕ.

Στην περίπτωση που δεν αρκεί ο αριθμός των εκπαιδευτικών ειδικής αγωγής, για να καλύψουν τις ανάγκες της Π.Σ., τότε με βάση την τροπολογία (Άρθρο 26 «Λοιπές διατάξεις» & 9α Ν. 3879/2010) μπορούν να προσληφθούν εκπαιδευτικοί διαφόρων ειδικοτήτων (π.χ. δάσκαλοι γενικής εκπαίδευσης, φιλόλογοι, μαθηματικοί, φυσικοί κ.ά.), με την προϋπόθεση ότι έχουν παρακολουθήσει σεμινάρια ειδικής αγωγής ή έχουν εκπαιδευτική προϋπηρεσία 10 μηνών σε δομές

της ειδικής αγωγής ή είναι γενικά εκπαιδευτικοί, που οι ίδιοι ή τα παιδιά τους έχουν αναπηρία σε ποσοστό άνω του 67%.

«Από την 1.9.2010, η παράλληλη στήριξη – συνεκπαίδευση μπορεί να παρέχεται και μέσω προγραμμάτων εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης για ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, τα οποία εντάσσονται σε Πράξεις που συγχρηματοδοτούνται από την Ευρωπαϊκή Ένωση και από το Δημόσιο στο πλαίσιο του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς (ΕΣΠΑ), από εκπαιδευτικούς των κλάδων ΠΕ 60 και ΠΕ 70 που έχουν τα τυπικά προσόντα τοποθέτησης στην ΕΑΕ, ΠΕ 61, ΠΕ 71, ΠΕ 02.50, ΠΕ 03.50 και ΠΕ 04.50. Αν οι ανωτέρω εκπαιδευτικοί δεν επαρκούν, στα προγράμματα αυτά μπορεί να συμμετέχουν και οι λοιποί εκπαιδευτικοί των κλάδων ΠΕ 60 και ΠΕ 70, καθώς και εκπαιδευτικοί των κλάδων ΠΕ 02, ΠΕ 03 και ΠΕ 04.

Επιπλέον, για την κάλυψη των αναγκών της παράλληλης στήριξης υλοποιούνται επιμορφωτικά προγράμματα από τα ΠΕ.Κ.Ε.Σ. για την επιμόρφωση αναπηρωτών εκπαιδευτικών γενικής αγωγής που θα εργαστούν στην παράλληλη στήριξη.

Όσον αφορά στην εκπαίδευση παιδιών με προβλήματα ακοής, οι εκπαιδευτικοί που κάνουν την υποστήριξη πρέπει να έχουν εξειδίκευση στην Ελληνική Νοηματική Γλώσσα.

Αντίστοιχα, για τα παιδιά με προβλήματα όρασης οι εκπαιδευτικοί που υποστηρίζουν πρέπει να έχουν εξειδίκευση στη γραφή Braille.

Οι ώρες απασχόλησης του εκπαιδευτικού της παράλληλης στήριξης για έναν μαθητή ορίζονται από το ΚΕΣΥ και όσον αφορά στο σύνολο των ωρών απασχόλησης και του τρόπου κάλυψης του υποχρεωτικού ωραρίου ορίζεται από τον διευθυντή.

Συχνά οι εκπαιδευτικοί της παράλληλης στήριξης καλούνται να συμπληρώσουν ώρες σε περισσότερα από ένα σχολεία.

4. Υποστήριξη από Ειδικό βοηθό

Σε περιπτώσεις που:

1. Δεν έχει εγκριθεί παράλληλη στήριξη από το ΚΕΣΥ ή
2. Το αίτημα για παράλληλη στήριξη είναι εκπρόθεσμο ή
3. Δεν έχει τοποθετηθεί παράλληλη στήριξη ενώ έχει εγκριθεί,

η οικογένεια του μαθητή έχει το δικαίωμα να διαθέσει ιδιωτική παράλληλη στήριξη ή αλλιώς ειδικό βοηθό ώστε να υποστηρίξει το μαθητή με αναπηρία ή/και ΕΕΑ.

Για τη διάθεση ιδιωτικού Ειδικού Βοηθού, **δεν απαιτείται** έγκριση από το ΚΕΣΥ.

Όσον αφορά την υποστήριξη του μαθητή από ειδικό βοηθό που εισηγείται και διαθέτει η οικογένεια του μαθητή, σύμφωνα με την παρ. 4 του άρθρου 7 του ν.3699/2008 (199 Α΄), όπως τροποποιήθηκε με την παρ. 18 του άρθρου 28 του ν. 4186/2013 (ΦΕΚ 193Α) και με την παρ. 3 του άρθρου 11 του ν.4452/2017 (17Α΄), απαραίτητες προϋποθέσεις είναι :

α) Αίτηση του γονέα ή κηδεμόνα προς τη Διεύθυνση του Σχολείου,

β) Βιογραφικό και Ποινικό Μητρώο του προτεινόμενου από την οικογένεια του μαθητή για την υλοποίηση της υποστήριξης και

γ) Σύμφωνη γνώμη του Διευθυντή και του Συλλόγου Διδασκόντων του Σχολείου, με καταγραφή σε σχετικό πρακτικό.

Για την έγκριση της υποστήριξης από ειδικό βοηθό δεν τίθεται προθεσμία και ο Διευθυντής του Σχολείου γνωστοποιεί εγγράφως, στην οικεία Διεύθυνση Εκπαίδευσης, την παρουσία του ειδικού βοηθού και την ύπαρξη των ανωτέρω προϋποθέσεων.

5. Καθήκοντα και αρμοδιότητες εκπαιδευτικών Παράλληλης Στήριξης

Οι εκπαιδευτικοί που υπηρετούν στις σχολικές δομές της ειδικής αγωγής, έχουν όλα τα καθήκοντα και τις αρμοδιότητες που καθορίζονται από την υπ' αριθ. 27922/Γ6/2007/Υπουργική Απόφαση, Φ.353.1/324/105657/Δ1 ως εξής:

Εκπαιδευτικοί παράλληλης στήριξης

1. «Ενημερώνονται από το διευθυντή του σχολείου σχετικά με τις ανάγκες του μαθητή, για τον οποίο έχει εγκριθεί παράλληλη στήριξη»
2. «Αξιολογούν τις εκπαιδευτικές δυνατότητες του μαθητή και συντάσσουν εξατομικευμένο εκπαιδευτικό πρόγραμμα σε συνεργασία με το ΚΔΔΥ (ΚΕΣΥ) και το σχολικό σύμβουλο ειδικής αγωγής. Για την υλοποίηση του συνεργάζονται με το διευθυντή, τους υπεύθυνους εκπαιδευτικούς του τμήματος και τους άλλους εκπαιδευτικούς του σχολείου για την ενιαία αντιμετώπιση των προβλημάτων του συγκεκριμένου μαθητή.»
3. «Υλοποιούν το εξατομικευμένο εκπαιδευτικό πρόγραμμα* μέσα και έξω** από την τάξη και είναι συνολικά υπεύθυνοι *** για όλες τις δραστηριότητες της σχολικής ζωής (διαλείμματα, επισκέψεις, εκδηλώσεις κ.λπ.) στις οποίες συμμετέχει ο μαθητής.»

(*1. Σύμφωνα με τα άρθρα 2 παρ. 3 και 5 παρ.2,3, του ν. 3699/2008 το Εξατομικευμένο Πρόγραμμα Εκπαίδευσης σχεδιάζεται από τη διεπιστημονική ομάδα του ΚΕΔΔΥ, συντάσσεται και υλοποιείται από τον αρμόδιο εκπαιδευτικό ΕΑΕ σε συνεργασία με τον αρμόδιο εκπαιδευτικό της τάξης, το σχολικό σύμβουλο ΕΑΕ (Συντονιστή ΕΑ & ΕΕ) και το σύμβουλο ΕΕΠ. Στο σχεδιασμό του ΕΠΕ συμμετέχει κι ο γονέας ή ο κηδεμόνας του μαθητή και το ΕΕΠ των ΣΜΕΑΕ, μετά από πρόσκληση του οικείου ΚΕΔΔΥ (ΚΕΣΥ). Σύμφωνα με τα άρθρα 5,3 του 3699/2008, η άποψη του γονέα ή κηδεμόνα στη διαμόρφωση του ΕΠΕ του μαθητή με αναπηρία ή/και ΕΕΑ δεν είναι δεσμευτική

*2. Σύμφωνα με το άρθρο 3 του ν. 3699/2008 όταν υπάρχει εισήγηση για εφαρμογή Εξατομικευμένου Προγράμματος Εκπαίδευσης σε μαθητές με αναπηρία ή/και ΕΕΑ από Ιατροπαιδαγωγικά Κέντρα άλλων υπουργείων τα οποία είναι αναγνωρισμένα ως φορείς διάγνωσης και αξιολόγησης και στα οποία συμμετέχει εκπαιδευτικός ΕΑΕ, το πρόγραμμα αυτό εκπονείται από το ΚΕΔΔΥ (ΚΕΣΥ)

(** όσον αφορά στα διαλείμματα, ο εκπαιδευτικός της παράλληλης Στήριξης έχει αρμοδιότητα να δημιουργήσει δομημένες δραστηριότητες, ώστε να βοηθήσει το/τα

παιδί/ιά με που υποστηρίζει να εμπλακεί/ούν σε ομάδες συνομηλίκων του/τους και να αλληλεπιδράσει/ουν θετικά. Όταν πρόκειται για μαθητές/τριες με ΔΕΠ/Υ ή ΔΑΦ δεν ενδείκνυται να στέκεται δίπλα τους ή να ακολουθεί, ώστε να μη στιγματίζονται κατ' αυτόν τον τρόπο.

*****Υπεύθυνος για την ασφάλεια του μαθητή δεν είναι σε καμία περίπτωση αποκλειστικά ο εκπαιδευτικός της Παράλληλης Στήριξης, αλλά ισχύει ό,τι για όλους τους μαθητές του σχολείου, καθώς και οι μαθητές με Παράλληλη Στήριξη ανήκουν στο δυναμικό της Σχολικής μονάδας)**

4. «Συνεργάζονται με το σχολικό σύμβουλο ειδικής αγωγής (Συντονιστή ΕΕ Ε.Α. & Ε.Ε.) και τα ΚΔΑΥ (ΚΕΣΥ) στις περιπτώσεις μαθητών που παρουσιάζουν ιδιαίτερη δυσκολία και προβλήματα.»

5. «Συντάσσουν ατομικό εκπαιδευτικό και εβδομαδιαίο πρόγραμμα υποστηρικτικών δραστηριοτήτων του μαθητή.»

6. «Προσφέρουν τις υπηρεσίες τους σε μαθητές συστεγαζόμενου ή όμορου σχολείου που χρειάζονται παράλληλη στήριξη ύστερα από εισήγηση του σχολικού συμβούλου ειδικής αγωγής και του Διευθυντή Εκπαίδευσης.»

7. «Καταρτίζουν το πρόγραμμα παράλληλης στήριξης σε συνεργασία με το σχολικό σύμβουλο ειδικής αγωγής (Συντονιστή ΕΕΕΑ & ΕΕ) και το ΚΔΑΥ (ΚΕΣΥ) με κριτήρια τις εκπαιδευτικές ανάγκες του μαθητή και τις δυνατότητες ένταξης στην τάξη του.»

Οι εκπαιδευτικοί της παράλληλης στήριξης συμμετέχουν **ισότιμα** σε όλες τις εκδηλώσεις του σχολείου με το υπόλοιπο προσωπικό και έχουν **τις ίδιες υποχρεώσεις και δικαιώματα** που απορρέουν από την ισχύουσα νομοθεσία.

Η Παράλληλη στήριξη μπορεί εντός του ωραρίου του εκπαιδευτικού να παρέχεται και στο ολόήμερο πρόγραμμα.

Στους εκπαιδευτικούς των Παράλληλων Στήριξεων δεν επιτρέπεται να δίνονται εντολές για προσφορά υπηρεσιών πέραν των αρμοδιοτήτων τους, όπως σε αντικατάσταση στο τμήμα εκπαιδευτικού που απουσιάζει βραχυπρόθεσμα, ή μακροπρόθεσμα και ενώ εκτελούν τον υποστηρικτικό τους ρόλο.

Πέραν του εξατομικευμένου προγράμματος που με βάση το καθηκοντολόγιο καλείται να υλοποιήσει, ο εκπαιδευτικός της Π. Σ. τοποθετείται στην τάξη του παιδιού ή των παιδιών με αναπηρία ή ΕΕΑ το/τα οποίο/α καλείται να υποστηρίξει, ως δεύτερος εκπαιδευτικός, με ενδεικτικές ακόμη αρμοδιότητες:

- Να οργανώσει την ασφαλή προσέλευση και αποχώρηση του παιδιού με αναπηρία ή/και ΕΕΑ από την τάξη και από το σχολείο και σύμφωνα με το ημερήσιο πρόγραμμα που έχει ανατεθεί στον εκπαιδευτικό.
- Να βοηθήσει το μαθητή να κατανοήσει την εκφώνηση μιας άσκησης, ή να του την επαναλάβει

- Να βοηθήσει το μαθητή με ΕΕΑ να βρίσκει το κατάλληλο εγχειρίδιο, τετράδιο, σελίδα, θεματική, άσκηση.
- Να διαφοροποιήσει κατά περίπτωση την εργασία του μαθητή ή να την τροποποιήσει με στόχο να καταφέρει ο μαθητής να ανταποκριθεί κατάλληλα.
- Να μην κάθεται αποκλειστικά δίπλα στο/στα παιδιά που υποστηρίζει για την αποφυγή στοχοποίησης, αλλά να δουλεύει συνεργατικά με τον εκπαιδευτικό του τμήματος σε μοντέλα συνεκπαίδευσης.
- Να βοηθά τον εκπαιδευτικό του τμήματος στο σχεδιασμό της διδασκαλίας εμπλουτίζοντας το περιεχόμενο σύμφωνα με τις αρχές της ΔΔ.
- Να αναλαμβάνει παράλληλη εργασία στην τάξη, όπως να βοηθά τους μαθητές πάνω σ αυτά που διδάσκει ο συνάδελφος παράλληλα, σχεδιάζοντας στον πίνακα ή διορθώνοντας σημειώσεις των μαθητών.
- Να συμπληρώνει σε καθημερινή βάση το τετράδιο επικοινωνίας για τους γονείς και να απαντά στις δικές τους σημειώσεις.
- Να οργανώνει δομημένο διάλειμμα με στόχο την αλληλεπίδραση του παιδιού με τους άλλους μαθητές.
- Στις εκδρομές να οργανώνει ομαδικές δραστηριότητες ή παιχνίδια αλληλεπίδρασης του παιδιού με τους συνομηλίκους του.
- Να συνεργάζονται κι οι δύο εκπαιδευτικοί με εμπιστοσύνη σε πρωτοβουλίες για την υλοποίηση διαφοροποίησης του μαθησιακού αντικειμένου και τη βαθμολόγηση του παιδιού με ΕΕΑ με εισήγηση του εκπαιδευτικού Παράλληλης Στήριξης.
- **Να ενεργούν από κοινού, με στόχο την σταδιακή αυτονόμηση και ανεξαρτητοποίηση του μαθητή.**
- Η εξατομικευμένη υποστήριξη αρχικά μπορεί να προϋποθέτει την αποκλειστική καθοδήγηση του μαθητή. Εν τούτοις, ο εκπαιδευτικός της Π.Σ. σταδιακά θα πρέπει να απομακρυνθεί και να λειτουργήσει συνεργατικά στα πλαίσια της από κοινού διδασκαλίας ως ισότιμος συνεργάτης του εκπαιδευτικού της τάξης στηρίζοντας και τους υπόλοιπους μαθητές, επανερχόμενος στον μαθητή όποτε έχει ανάγκη.
- Ο θεσμός της παράλληλης στήριξης αποτελεί δομή της ενταξιακής εκπαίδευσης και σκοπός της είναι **να ενισχύσει την παιδαγωγική πράξη και τη μαθησιακή διαδικασία.** Γι' αυτό το λόγο δεν έχει σε καμία περίπτωση χαρακτήρα φύλαξης του παιδιού και επίσης ο εκπαιδευτικός της παράλληλης στήριξης δεν μπορεί έχει αρμοδιότητες Ειδικού Βοηθητικού Προσωπικού .
- Ενδείκνυται, κατά τακτά χρονικά διαστήματα να γίνεται εκτίμησης της ανταπόκρισης στην αποτελεσματικότητας του προγράμματος παρέμβασης

στο/στους μαθητές με αναπηρία ΕΕΑ από τον εκπαιδευτικό της Παράλληλης Στήριξης σε συνεργασία με:

- το δ/ντή του σχολείου,
- τον/τους εκπαιδευτικό/ούς του τμήματος
- και κατά περίπτωση το γονέα του παιδιού.

Αν δεν υπάρχει η αναμενόμενη πρόοδος σε ικανό χρονικό διάστημα, συντάσσεται από κοινού αιτιολογημένη έκθεση επίδοσης στον:

-κοινωνικό,

-επικοινωνιακό και

-ακαδημαϊκό τομέα.

Αν δε σημειωθεί κατάλληλη επίδοση, επαναξιολογείται το πλαίσιο εκπαίδευσης του παιδιού.

6. Φάκελος (portfolio) μαθητή με αναπηρία ή/και ΕΕΑ

Ο Φάκελος του μαθητή που υποστηρίζεται από εκπαιδευτικό παράλληλης στήριξης περιέχει ενδεικτικά:

- Την **αρχική Παιδαγωγική Αξιολόγηση** από τον εκπαιδευτικό Π.Σ.
- Το **εξατομικευμένο Πρόγραμμα Παρέμβασης** όπου αναγράφονται οι βραχυπρόθεσμοι και μακροπρόθεσμοι στόχοι που τίθενται αρχικά
- Το **εβδομαδιαίο ωρολόγιο πρόγραμμα** της σχολικής μονάδας όπου φοιτά ο μαθητής που υποστηρίζεται
- Το **ημερολόγιο δραστηριοτήτων** που τηρεί ο εκπαιδευτικός, όπου καταγράφει γεγονότα, δραστηριότητες, συμπεριφορές του μαθητή που υποστηρίζει, με τη στοχοθεσία που πρέπει να επιτευχθεί.
- **Τετράδιο επικοινωνίας** με τους γονείς του μαθητή, όπου καταγράφει γεγονότα που σχετίζονται με το μαθητή και τις σκέψεις του προς αυτούς κι εκείνοι με τη σειρά τους μπορεί να καταγράψουν γεγονότα που συνέβησαν στο σπίτι και επηρεάζουν το μαθητή, ή σκέψεις τους.
- **Εργασίες** που εκπόνησε ο μαθητής, υλικό που χρησιμοποιήθηκε,
- **Τελική παιδαγωγική αξιολόγηση** του εκπαιδευτικού προς το μαθητή
- **Απολογισμός** των αποτελεσμάτων προγραμματισμού εκπαιδευτικού έργου από τον εκπαιδευτικό Π.Σ.

- Ό,τι άλλο θεωρείται χρήσιμο ή απαραίτητο από τον εκπαιδευτικό Π.Σ.

7. ΚΕΣΥ και Παράλληλες Στηρίξεις (Θεσμικό πλαίσιο)

Στην παράγραφο 2 του άρθρου 7 του ν. 4547/2018 για τις αρμοδιότητες των ΚΕΣΥ αναφέρονται τα εξής:

Οι αρμοδιότητες που ασκούν τα Κ.Ε.Σ.Υ. για την επίτευξη της αποστολής τους έχουν εκπαιδευτικό προσανατολισμό και είναι οι εξής:

α) σε επίπεδο διερεύνησης και αξιολόγησης εκπαιδευτικών και ψυχοκοινωνικών αναγκών:

αα) η διερεύνηση ατομικών ή και ομαδικών εκπαιδευτικών και ψυχοκοινωνικών αναγκών, καθώς και το είδους των δυσκολιών και των πιθανών εκπαιδευτικών, συναισθηματικών, ψυχοκοινωνικών και άλλων φραγμών στη μάθηση και την ισότιμη πρόσβαση στην εκπαίδευση που αντιμετωπίζουν οι μαθητές της σχολικής κοινότητας, συμπεριλαμβανομένων των μαθητών με αναπηρία ή και με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, καθώς και των μαθητών από ευάλωτες κοινωνικά ομάδες,

ββ) η αξιολόγηση και η διαπίστωση των εκπαιδευτικών ή άλλων δυσκολιών και αναγκών των μαθητών προσχολικής και σχολικής ηλικίας, συμπεριλαμβανομένων μαθητών με αναπηρία ή και με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και η έκδοση σχετικής αξιολογικής έκθεσης γνωμάτευσης,

γγ) η διερεύνηση και η εισήγηση για ζητήματα που αφορούν:

ααα) την εγγραφή, την κατάταξη και τη φοίτηση των μαθητών σε κατάλληλο σχολικό πλαίσιο,

βββ) την αξιοποίηση συγκεκριμένων μεθόδων και μέσων περαιτέρω υποστήριξης της μαθησιακής διαδικασίας, σε ατομικό και συλλογικό επίπεδο, και ενίσχυσης της ισότιμης πρόσβασης των μαθητών στην εκπαίδευση,

γγγ) την προώθηση των αρχών της διαφοροποιημένης παιδαγωγικής,

δδδ) την παροχή τεχνικών βοηθημάτων και υπηρεσιών προηγμένης τεχνολογίας σε μαθητές

Στην υποπαράγραφο β) γγ) της παραγράφου 2 του άρθρου 7 του ν. 4547/2008 αναφέρεται ότι:

γγ) η παροχή συμβουλευτικής υποστήριξης στους εκπαιδευτικούς των σχολικών μονάδων σε ζητήματα βέλτιστης διδακτικής πρακτικής, ανταπόκρισης στις ανάγκες των μαθητών με αναπηρία ή και με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, αποδοχής της διαφορετικότητας και αξιοποίησης της ετερογένειας του μαθητικού πληθυσμού,

προώθησης ενταξιακών πρακτικών, ανάπτυξης συνεργατικών δράσεων, καλλιέργειας βασικών δεξιοτήτων αποτελεσματικής επικοινωνίας, ψυχοκοινωνικής στήριξης των μαθητών, ενδυνάμωσης συγκεκριμένων μελών ή ευάλωτων ομάδων της σχολικής κοινότητας και αντιμετώπισης καταστάσεων κρίσης

Στην παράγραφο 2 του άρθρου 5 του ν. 3699/2008 αναφέρεται ότι:

Για τον προσδιορισμό των εκπαιδευτικών αναγκών και το σχεδιασμό του ΕΠΕ των μαθητών με διαταραχές όρασης ή ακοής, κινητικές αναπηρίες, χρόνια νοσήματα, ψυχικές διαταραχές, διαταραχές αυτιστικού φάσματος, καθώς και όσων άλλων λαμβάνουν φαρμακευτική αγωγή, η οποία είναι δυνατόν να επηρεάσει τη μαθησιακή τους ικανότητα, απαιτείται η συνεργασία του ΚΕΔΔΥ με τις άλλες ιατρικές υπηρεσίες για να προτείνουν τις αναγκαίες εργονομικές διευθετήσεις με στόχο την καλύτερη πρόσβαση και παραμονή τους στους χώρους της εκπαίδευσης. Σε περίπτωση που η διαγνωστική ομάδα έχει σαφείς ενδείξεις παιδικής κακοποίησης, απαιτείται συνεργασία του αρμόδιου ΚΕΔΔΥ με ιατρικές υπηρεσίες, με κοινωνικές και ψυχολογικές υπηρεσίες και με τις αρμόδιες δικαστικές αρχές

ΤΑ ΚΕΣΥ ΚΑΙ ΜΟΝΟ ΜΠΟΡΟΥΝ ΝΑ ΓΝΩΜΟΛΟΤΗΣΟΥΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΓΓΡΑΦΗ, ΚΑΤΑΤΑΞΗ, ΦΟΙΤΗΣΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΣΤΟ ΚΑΤΑΛΛΗΛΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

- 8. Υλοποίηση των αρχών της Διαφοροποιημένης Διδασκαλίας και της Συνεκπαίδευσης στα πλαίσια της Παράλληλης Στήριξης σε μαθητές με αναπηρία ή / και ΕΕΑ μέσα στην τάξη.**

Ο θεσμός της Παράλληλης Στήριξης διέπεται από τις αρχές:

- A. της Διαφοροποιημένης Διδασκαλίας και
B. της Συνεργατικής Διδασκαλίας ή Συνδιδασκαλίας.**

A. Η διαφοροποιημένη διδασκαλία είναι ένα μίγμα διδασκαλίας σε μικρές ομάδες, εξατομικευμένης παρέμβασης και κλασικής συνολικής διδασκαλίας της τάξης.

Σε αντίθεση με την παραδοσιακή διδασκαλία, η οποία απευθύνεται σε έναν υποτιθέμενο «μέσο» μαθητή με το ίδιο για όλους υλικό και τον ίδιο τρόπο αξιολόγησης, στη διαφοροποιημένη διδασκαλία χρησιμοποιούνται υλικά διαβαθμισμένης δυσκολίας και οι εκπαιδευτικοί κατά το σχεδιασμό των δραστηριοτήτων λαμβάνουν υπόψη τους τις θεωρίες

- της πολλαπλής νοημοσύνης του Gardner,
- της συναισθηματικής νοημοσύνης του Goleman,
- της ζώνης επικείμενης ανάπτυξης του Vygotsky.

Η διαφοροποιημένη διδασκαλία έχει προταθεί ως ένας τρόπος *συνεκπαίδευσης*, προτεραιότητα της οποίας είναι η ανταπόκριση στις μαθησιακές ανάγκες όλων των μαθητών και του καθενός ξεχωριστά ανάλογα με τη διαφορετικότητά του (Tomlinson, 2004), όπως παρατίθεται από Παντελιάδου(2013) και το μαθησιακό του προφίλ (Παντελιάδου, 2008), δηλ. ετοιμότητα για μάθηση, ενδιαφέροντα του μαθητή, ιδιαίτερο τρόπο με τον οποίο μαθαίνει.

Αναμφίβολα, σκοπός του εκπαιδευτικού δεν είναι να θέτει χαμηλότερους στόχους για κάποιους μαθητές αλλά να παρέχει τις συνθήκες που θα επιτρέψουν σε όλους να εξελιχθούν όσο γίνεται περισσότερο (Καραγεώργου, 2013).

Στη διαφοροποιημένη διδασκαλία, οι εκπαιδευτικοί πρέπει να εφαρμόσουν διδασκαλία και αξιολόγηση με πολλαπλούς τρόπους και επίπεδα.

Οι τομείς στους οποίους πραγματοποιείται η διαφοροποίηση είναι το:

1. *Περιεχόμενο.*

- Απαντά στο ερώτημα **τι** χρειάζεται να μάθει ο μαθητής
- Δεν αλλάζει ο μαθησιακός στόχος

Παραδείγματα: Διαφοροποιημένο υλικό ανάγνωσης, λεξιλόγιο, μελέτη από βιντεοσκοπημένο ή μαγνητοφωνημένο υλικό κ.ά.

Στρατηγικές διαφοροποίησης περιεχομένου (Tomlinson, 2003)

α) *Ως προς τη μαθησιακή ετοιμότητα:*

Παροχή κειμένων & εργασιών διαβαθμισμένης δυσκολίας
Χρήση οπτικοακουστικού υλικού, γνωστικών χαρτών, έτοιμων υπογραμμισμένων κειμένων
Πολύ συχνές επαναλήψεις

β) *Ως προς τα ενδιαφέροντα:*

- Δημιουργία κέντρων ενδιαφερόντων
- Ερωτήσεις μαθητών ως οδηγός διδασκαλίας και επιλογής υλικού
- Χρήση παραδειγμάτων βασισμένων στα ενδιαφέροντα των παιδιών
- Πολύ συχνές επαναλήψεις πληροφοριών
- Διδασκαλία με χρήση μνημοτεχνικών
- Επεξήγηση βασικού λεξιλογίου & όρων του μαθήματος
- Διδασκαλία στρατηγικών μάθησης και μεταγνωστικών ικανοτήτων
- Χρήση συμβολαίου εργασίας

γ) *Ως προς το μαθησιακό προφίλ:*

- Παρουσίαση με πολυαισθητηριακό τρόπο
- Χρήση παραδειγμάτων όλων των τύπων νοημοσύνης
- Συνθετική & αναλυτική διδασκαλία
- Παροχή χρόνου πριν την απάντηση
- Σύνδεση της προηγούμενης με τη νέα γνώση

2. *Η διαδικασία*

- Απαντά στο ερώτημα **πώς** θα μάθει καλύτερα ο μαθητής
- βρίσκεται στο επίκεντρο της διδακτικής επεξεργασίας

Τα παιδιά δουλεύουν τις ίδιες σημαντικές έννοιες και δεξιότητες, αλλά με διαφορετικά επίπεδα δυσκολίας, πολυπλοκότητας ή υποστήριξης.

Στρατηγικές διαφοροποιημένης επεξεργασίας (Tomlinson, 2003)

α) Ως προς τη μαθησιακή ετοιμότητα:

- Διαβαθμισμένες δραστηριότητες
- Διαφορετικοί ρυθμοί εργασίας
- Σαφείς οδηγίες
- Ευέλικτες ομάδες εργασίας
- Παροχή υλικού

β) Ως προς τα ενδιαφέροντα:

Εμπλοκή των μαθητών στον σχεδιασμό και την επιλογή δραστηριοτήτων
Δημιουργία ομάδων με κοινά ενδιαφέροντα
Παροχή υλικού και στη μητρική γλώσσα των μαθητών
Κριτήρια αξιολόγησης σε σχέση τόσο με την προσωπική πρόοδο όσο και με το επίπεδο της τάξης
Μικρά εργαστήρια υποστήριξης

γ) Ως προς το μαθησιακό προφίλ

Πολλαπλές επιλογές δραστηριοτήτων
Ενθάρρυνση των παιδιών να εργαστούν αποτελεσματικά τόσο ομαδικά όσο και ανεξάρτητα

3. Το τελικό προϊόν μάθησης (αποτέλεσμα)

- Στοχεύει στην εφαρμογή και παρουσίαση με διαφορετικούς τρόπους και μέσα της νεοαποκτηθείσας γνώσης ή δεξιότητας μέσα από μια τελική εργασία

α) Ως προς τη μαθησιακή ετοιμότητα:

- Εργασίες διαβαθμισμένης δυσκολίας

β) Ως προς τα ενδιαφέροντα:

- Παροχή επιλογών
- Χρήση μέσων κοινωνικής δεξιότητας
- Συμπύκνωση των εργασιών με επικέντρωση στις βασικές έννοιες & δεξιότητες Διαφοροποίηση των εργασιών για χρήση μικρότερης μνήμης εργασίας
- Χρήση μέσων κοινωνικής δικτύωσης
- Ευκαιρίες ανάπτυξης ανεξάρτητων ερευνών από τους μαθητές

γ) Στρατηγικές διαφοροποίησης ως προς το τελικό προϊόν

- Πολλαπλή νοημοσύνη, Λεκτική/Γλωσσική:
Έκθεση βιβλίου, διαφημιστικό φυλλάδιο, ημερολόγια, συνέντευξη, περιγραφή, ποίημα, εφημερίδα, περιοδικό, ραδιοφωνικό δελτίο, μήνυμα, συνταγή, σταυρόλεξο, αφήγηση κ.ά.
- Οπτική/χωρική: κινούμενα σχέδια, παιχνίδια γνώσεων, γνωστικό χάρτη, διάγραμμα, ταινία κ.ά.

- Λογικο-Μαθηματική: παζλ, χρονοδιάγραμμα, λίστες ελέγχου, χάρτη, βιβλιογραφία, γραφήματα, στατιστικά στοιχεία κ.ά.
- Κινησθητική: δραματοποίηση, παντομίμα, παρουσίαση, παιχνίδι με κάρτες, παζλ, χορός κ.ά.
- Μουσική: τραγούδι, ταινία, ρυθμικά μοτίβα, υπόκρουση κ.ά.
- Διαπροσωπική: συνέντευξη, έρευνα, συζήτηση, συμβουλή κ.ά.
- Ενδοπροσωπική: συμβουλή, αυτοαξιολόγηση
- Φυσιοκρατική: συλλογή, παρατήρηση, λεύκωμα, πρόχειρο τετράδιο, δημιουργία μοντέλου κ.ά.

4. Το μαθησιακό περιβάλλον

- Αναφέρεται στους ποικίλους τρόπους παρέμβασης στον χώρο της τάξης, έτσι ώστε να αποτελεί ένα άνετο και ασφαλές περιβάλλον μάθησης για κάθε μαθητή και κάθε μαθήτριά.

Περιλαμβάνει:

- Οργάνωση χώρου για συμμετοχική ή ατομική εργασία
- Φωτισμό
- Θερμοκρασία
- Έπιπλα/μέσα
- Πρόσβαση
- Αισθητική/χρώματα

Προτάσεις για το ξεκίνημα της Διαφοροποιημένης Διδασκαλίας αναφέρονται ως εξής:

- Διερεύνηση του μαθησιακού προφίλ των μαθητών
- Σχεδιασμός εκπαιδευτικού έργου με βάση το μαθησιακό προφίλ των μαθητών και των αναγκών τους (εκπαιδευτικών, νοητικών, ψυχοσυναισθηματικών)
- Οργάνωση της ρουτίνας στην τάξη
- Χωρισμός του μαθησιακού αντικειμένου σε μικρότερες ενότητες ή μικρές θεματικές/κατηγορίες.
- Παρέμβαση διάρκειας 10 λεπτών την ημέρα ή 15 λεπτών την εβδομάδα.
- Αξιολόγηση /ανατροφοδότηση αποτελεσματικότητας εκπαιδευτικού σχεδιασμού και τρόπου παρέμβασης περιοδικά, σε τακτά χρονικά διαστήματα
- Αντιμετώπιση του/των μαθητή/των ως συνεργάτη για τη δημιουργία θετικού κλίματος μέσα στην τάξη, δημιουργώντας θετικό αντίκτυπο στο σύνολο των μαθητών της. Όταν σε διαφοροποιημένη τάξη όλοι οι μαθητές ασχολούνται με διαφορετικό υλικό ή συμμετέχουν σε διαφορετικές ομάδες, κανένας τρόπος εργασίας δε θεωρείται «ειδικός» και συνεπώς δεν ξεχωρίζει ή στιγματίζει τους μαθητές με Μαθησιακές Δυσκολίες (Παντελιάδου, 2008).

Όσον αφορά την αξιολόγηση, είναι μια συνεχής διαδικασία καθ' όλη τη διάρκεια της διδακτικής ενότητας. Ειδικότερα για την τελική αξιολόγηση, με αυτήν αποτιμάται με συστηματικό τρόπο το αποτέλεσμα της διδακτικής διαδικασίας που ακολουθήθηκε και της προσωπικής προσπάθειας του μαθητή (Καραγεώργου, 2013).

Με τον τρόπο αυτό, ενισχύεται περαιτέρω η αυτοπεποίθηση και η αυτοεκτίμηση του μαθητή με συνέπεια την ενδυνάμωση εντός της τάξης, όπως ειπώθηκε παραπάνω.

Η διαφοροποιημένη διδασκαλία συνηγορεί υπέρ της συνεκπαίδευσης όλων των μαθητών μέσα σε ένα περιβάλλον, στο οποίο εξασφαλίζονται η ισότιμη συμμετοχή, η πλήρης πρόσβαση στη γνώση και η πρόοδός της (Αργυρόπουλος, 2013)

B. Η συνδιδασκαλία είναι ένα μοντέλο διδασκαλίας που απαιτεί τη συνεργασία μεταξύ του/των εκπαιδευτικού/ών της γενικής τάξης και του εκπαιδευτικού ειδικής αγωγής ή και άλλων ειδικών επιστημόνων, όταν απαιτείται για την εκπαίδευση των εν λόγω μαθητών.

Η Συνδιδασκαλία στη διεθνή εκπαιδευτική σκηνή αφορά κυρίως το χώρο της ειδικής αγωγής και του μοντέλου της συνεκπαίδευσης παιδιών με ή χωρίς ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στη συνήθη σχολική τάξη από δύο εκπαιδευτικούς της Γενικής και της Ειδικής Αγωγής ταυτόχρονα, οι οποίοι διδάσκουν σε ανομοιογενή ομάδα παιδιών, συναποφασίζουν και μοιράζονται την ευθύνη για την εκπαίδευσή τους (Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την Ανάπτυξη της Ειδικής Αγωγής 2003, Friend, M. 2000, 2008).

Η συνεργατική διδασκαλία (Co-teaching) ή συνδιδασκαλία είναι και η πιο πολυσυζητημένη, ευρέως διαδεδομένη και στενά συνδεδεμένη με την ένταξη μαθητών με αναπηρία στο γενικό σχολείο.(ΙΕΠ, 2017)

Η συνεργατική διδασκαλία δεν είναι η συνύπαρξη δυο ή περισσότερων ατόμων στην τάξη, αλλά η ουσιαστική συνεργασία σε επίπεδο σχεδιασμού, διδασκαλίας και αξιολόγησης των μαθητών. Απαιτεί την ανάληψη κοινής ευθύνης των εκπαιδευτικών γενικής και ειδικής αγωγής για όλους τους μαθητές της τάξης και σε όλα τα επίπεδα (Friend & Bursuck, 2009· Friend & Cook, 2012).

Προτεινόμενα μοντέλα συνδιδασκαλίας:

Με βάση τη διεθνή βιβλιογραφία (Sileo, & Garderen, 2010· Μαυροπαλιάς, 2013· Ζώνιου-Σιδέρη & Βλάχου, 2010) υπάρχουν τα εξής μοντέλα- τύποι συνδιδασκαλίας:

1. Ένας διδάσκει, ένας παρατηρεί (One teach – One observe).

Στην περίπτωση αυτή ένας δάσκαλος διδάσκει όλη την ομάδα μαθητών και ο άλλος παρατηρεί ποιος συμμετείχε, με ποιο τρόπο κ.ά. Έτσι γίνεται αντιληπτό ποιοι μαθητές χρειάζονται ενθάρρυνση και υποστήριξη, ώστε να τη δεχτούν και συλλέγονται χρήσιμα στοιχεία για τους μαθητές προκειμένου να υποστηριχτούν και να αξιολογηθούν.

Θα πρέπει να γίνεται εναλλαγή ρόλων για να μην είναι ο ένας βοηθός του άλλου (Friend & Bursuck, 2012).

2. Ένας διδάσκει, ένας βοηθάει (One teach – One assist).

Σε αυτό το μοντέλο ο ένας εκπαιδευτικός διδάσκει και ο άλλος υποστηρίζει την εκπαιδευτική και μαθησιακή διαδικασία (Murawski, 2009).

Όταν ο ένας εκπαιδευτικός παραδίδει το μάθημα, ο άλλος περιφέρεται στην τάξη για να βοηθήσει τους μαθητές που χρειάζονται βοήθεια ή για να απαντήσει σε σχετικές με το μάθημα ερωτήσεις τους.

Στην περίπτωση αυτή ο εκπαιδευτικός που διδάσκει κατέχει ηγετικό και κυρίαρχο ρόλο έναντι του άλλου που συνήθως, όπως αναφέρεται, είναι ο ειδικός παιδαγωγός. Για τον λόγο αυτό θα πρέπει να εφαρμόζεται περιστασιακά και με εναλλαγή ρόλων.

3. Ομαδική διδασκαλία (Team teaching).

Στο συγκεκριμένο μοντέλο οι δύο δάσκαλοι μοιράζονται ισότιμα όλες τις ευθύνες ενός προγράμματος συν διδασκαλίας σε επίπεδο σχεδιασμού, εφαρμογής και αξιολόγησης. Ορισμένοι εκπαιδευτικοί θεωρούν την ομαδική διδασκαλία ως τον καλύτερο τύπο της συνδιδασκαλίας (Cook 2013).

4. Εναλλακτική διδασκαλία (Alternative teaching).

Σε αυτό το μοντέλο ο ένας δάσκαλος διδάσκει μια μικρή ομάδα μαθητών με ιδιαίτερες δυσκολίες ή ανάγκες διαφοροποίησης, ενώ ο άλλος δάσκαλος διδάσκει όλη την τάξη (Sileo & Garderen, 2010).

Πρόκειται για μια ευέλικτη μορφή διδασκαλίας που γίνεται για συγκεκριμένο σκοπό και στόχο, ωστόσο ενέχει τον κίνδυνο στιγματισμού των μαθητών αυτών.

5. Παράλληλη διδασκαλία (Parallel teaching).

Σε αυτήν την περίπτωση οι εκπαιδευτικοί σχεδιάζουν από κοινού τη διδασκαλία, αλλά ο καθένας τους διδάσκει το ίδιο αντικείμενο σε μία ετερογενή ομάδα μαθητών που αποτελείται από παιδιά με και χωρίς ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, εντός της τάξης (Murawski, 2009· Μαυροπαλιάς, 2013).

Οι ομάδες δεν εναλλάσσονται και απαιτείται καλός συντονισμός, ώστε όλοι οι μαθητές να δέχονται παρόμοιες διδακτικές οδηγίες (Croteau, 2000).

Το μοντέλο αυτό επιτρέπει στους εκπαιδευτικούς να διδάσκουν σε μια σχετικά μικρή ομάδα μαθητών και παρέχει στα άτομα με αναπηρία μια πιο επικεντρωμένη και πρακτική διδασκαλία (Sileo & Garderen, 2010).

6. Διδασκαλία σε κέντρα/σταθμούς μάθησης (Station teaching).

Οι εκπαιδευτικοί προετοιμάζουν από κοινού διαφορετικές δραστηριότητες που συμβάλλουν στους στόχους διδασκαλίας για διαφορετικές ετερογενείς ομάδες μαθητών σε οργανωμένα κέντρα μάθησης-γωνιές σε διαφορετικά σημεία στην τάξη. Οι δραστηριότητες αφορούν διαφορετικές πτυχές ενός μαθήματος. Ο ρόλος των εκπαιδευτικών είναι καθοδηγητικός.

Οι μαθητές δουλεύουν εκ περιτροπής στις διαφορετικές γωνιές της τάξης (Ζώνιου-Σιδέρη & Βλάχου, 2010).

7. Ένας διδάσκει, ένας περιφέρεται (One teach – One drift).

Αυτό το μοντέλο μοιάζει με το πρώτο μοντέλο συνδιδασκαλίας με τη διαφορά ότι όταν ο ένας δάσκαλος διδάσκει ο άλλος περιφέρεται στην τάξη.

Παρέχει τη δυνατότητα κατανόησης, αξιολόγησης των μαθητών και την 1:1 διδασκαλία στην περίπτωση που ένας μαθητής αντιμετωπίζει δυσκολίες σε μια συγκεκριμένη ακαδημαϊκή έννοια (Sileo, & Garderen, 2010).

9. Η συνεργασία ως καθοριστικός παράγοντας στη προώθηση της υλοποίησης των προγραμμάτων συνεκπαίδευσης - συνδιδασκαλίας και ένταξης.

Η συνεργασία των δύο εκπαιδευτικών είναι ο βασικός παράγοντας της επίτευξης του στόχου της Παράλληλης Στήριξης. Οι συνεργατικές πρακτικές που εφαρμόζονται στο σχολείο μπορούν να προάγουν την ένταξη όλων των μαθητών ή αντίθετα να οδηγήσουν στον στιγματισμό και στον αποκλεισμό μιας μεγάλης μερίδας του μαθητικού πληθυσμού από την εκπαίδευση ή ακόμη και στη σχολική διαρροή (Ainscow et al, 2006· Barton, 2003· Βλάχου & Σιδέρη, 2010).

Δεν αποτελεί το πρώτιστο μέλημα η μορφή συνδιδασκαλίας που θα υιοθετηθεί, αλλά η αναγκαιότητα ότι οι εκπαιδευτικοί θα πρέπει να έχουν ισότιμους ρόλους, καθώς και οι δύο συμβάλλουν στην προώθηση της συμμετοχής των μαθητών (Morocco & Aguilar, 2002). Η αναγκαιότητα συνεργασίας προκύπτει από τη δομή και λειτουργία των Τμημάτων ένταξης και της Παράλληλης Στήριξης.

Συνεργασία απαιτείται και μεταξύ του εκπαιδευτικού Παράλληλης Στήριξης με:

- τον εκπαιδευτικό του Τμήματος Ένταξης (αν υφίσταται),
- τα μέλη του διδακτικού προσωπικού των κλασσικών τμημάτων της σχολικής μονάδας,
- τη διεύθυνση του σχολείου,
- το ΕΒΠ (Ειδικό Βοηθητικό Προσωπικό) αν υπάρχει,
- Το επιστημονικό προσωπικό ή των ΕΔΕΑΥ (αν υπάρχει στη σχολική μονάδα), Τους γονείς ή / και κηδεμόνων των μαθητών ως μονάδες ή συλλογικά,
- Το ΚΕΣΥ,
- Τους Συντονιστές Εκπαιδευτικού Έργου Γενικής και Ειδικής Αγωγής και Ενταξιακής Εκπαίδευσης που αναλόγως έχουν την παιδαγωγική ή επιστημονική ανάλογα της σχολικής μονάδας όπου υλοποιούνται τα προγράμματα Παράλληλης στήριξης,
- Τους φορείς και υπηρεσίες που έχουν ευθύνη για την προώθηση της συνεκπαίδευσης – συνδιδασκαλίας και ένταξης των μαθητών με αναπηρία και ΕΕΑ μέσω του θεσμού της παράλληλης στήριξης.

Συνάδελφοι:

Όπως αναφέρεται και στη διεθνή βιβλιογραφία, η συνεργατική διδασκαλία απαιτεί αλλαγές σε στερεότυπα, ρόλους, υπευθυνότητες και αρμοδιότητες ακόμα και στη διοίκηση με σκοπό την επίτευξη κοινών στόχων και την επίλυση προβλημάτων.

Απαιτεί αυτοκριτική και διάθεση από τον κάθε εμπλεκόμενο να θέσει υπό αμφισβήτηση το σύστημα αξιών του (Lee, 2007· Friend & Cook, 2003).

Οι εκπαιδευτικοί στην τάξη συνεργάζονται σε επίπεδο σχεδιασμού, διδασκαλίας και αξιολόγησης, παραμερίζοντας την ανάγκη διατήρησης της «αυθεντίας» και της «εξουσίας» (Corbet, 2001· Vlachou, 2006· Lee, 2007).

Η ανάπτυξη συνεργατικών πρακτικών επιτυγχάνεται σε εκπαιδευτικά πλαίσια που υπάρχει η αίσθηση της συνυπευθυνότητας για όλους τους μαθητές. Τα χαρακτηριστικά του εκπαιδευτικού πλαισίου και η εκπαιδευτική πολιτική που ασκείται μπορούν να προωθήσουν ή να υπονομεύσουν την ενταξιακή συνεργατική κουλτούρα.

Με συναδελφικούς χαιρετισμούς,

**Η ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΡΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΕΡΓΟΥ
ΕΙΔΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ
ΚΑΙ ΕΝΤΑΞΙΑΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΡΗΤΗΣ**

ΜΑΡΙΑ ΕΜΜ. ΓΙΓΟΥΡΤΑΚΗ

Εσωτερική διανομή:

1.Οργανωτική Συντονίστρια ΠΕ.Κ.Ε.Σ. Κρήτης

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΩΝ ΟΔΗΓΙΩΝ

(Παρακαλώ να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή)

1. Η Έκθεση Παράλληλης Στήριξης συντάσσεται κατά τη διερεύνηση των μαθησιακών αναγκών του μαθητή και λαμβάνοντας υπόψη των γνωματεύσεων που υπάρχουν και αποτελεί τον άξονα στον οποίο θα στηριχτεί ο σχεδιασμός του ΕΠΕ (ή ΕΠΠ). Επίσης μπορεί να χρησιμοποιηθεί από τον εκπαιδευτικό και αργότερα, σε **ενδιάμεση αξιολόγηση** του ΕΠΕ.

2. Για τη σύνταξη του ΕΠΠ (Εξατομικευμένου Προγράμματος Παρέμβασης), θα πρέπει να προηγηθεί η μελέτη της παρουσιάσής του, που σας επισυνάπτω σε ppt.

3. Όσον αφορά στο **ημερολόγιο**, αυτό διευκρινίζω ότι αποστέλλεται βοηθητικά για τους συναδέλφους που δεν έχουν ξανασυντάξει κάτι τέτοιο, ή το προτιμούν από κάποιο άλλο, δικό τους.

Το ημερολόγιο αυτό **θα στηριχτεί στο ΕΠΠ ή(ΕΠΕ)** που θα συντάξουν οι εκπαιδευτικοί, θέτοντας τους **Βραχυπρόθεσμους** και **Μακροπρόθεσμους** στόχους παρέμβασης, καταγράφοντας σε καθημερινή βάση και πολύ συνοπτικά τις δραστηριότητες με τις οποίες υποστηρίχθηκε ο μαθητής και τις δυσκολίες ή δεξιότητες. (Θα βοηθήσει πολύ η παραπομπή του εκπαιδευτικού στα ΑΠΣ και ΔΕΠΠΣ, ανάλογα με την τάξη φοίτησης του μαθητή και τους στόχους προς επίτευξη).

4. Τα συμπληρωμένα έντυπα των εκθέσεων **παράλληλων στηρίξεων** που θα μπουν στο φάκελο του μαθητή μαζί με τις **αξιολογήσεις των φορέων** και του/των εκπαιδευτικών και την **τελική έκθεση** και θα αποτελέσουν το **Portfolio**,θα πρέπει να υπάρχουν και σε ηλεκτρονική μορφή.

5. Η **τελική έκθεση αξιολόγησης**, που αποτελεί **παραδοτέο**, θα αποσταλεί στο ΠΕ.Κ.Ε.Σ. **εάν και εφόσον αυτό ζητηθεί.**

Παρακαλώ πολύ να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στις επισημάνσεις που αναγράφονται σε κάθε έντυπο ώστε να αποφεύγονται άσκοπες ερωτήσεις και παρερμηνείες

*Όσον αφορά στα προγράμματα ΑΠΣ και ΔΕΠΠΣ, για να βοηθηθούν οι εκπαιδευτικοί στη στοχοθεσία και τις ενδεικνυόμενες δραστηριότητες, μπορούν να μεταβούν στο σύνδεσμο **www.pi-schools.gr** του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου.

****Για περισσότερο υλικό ΕΑΕ μπορείτε να επισκέπτεσθε το ψηφιακό αποθετήριο Ειδικής Αγωγής στη σελίδα του ΠΕ.Κ.Ε.Σ. Κρήτης στο www.pekes.pdekritis.gr καθώς και στην ίδια σελίδα την αναφορά «Ψηφιακό αποθετήριο 2018-2019»**

*****Επίσης μπορείτε να επισκεφθείτε την ιστοσελίδα του ΙΕΠ**

Ακόμα:

- Όλα τα σχολικά εγχειρίδια πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης έχουν μεταγραφεί σε κώδικα braille και έχουν εκτυπωθεί από το ΙΤΥΕ ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ σε συνεργασία με το Κέντρο Αποκατάστασης και Εκπαίδευσης Τυφλών (ΚΕΑΤ).
- Όλα τα βιβλία της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης έχουν προσαρμοστεί σε διάφορες γραμματοσειρές για τους αμβλύωπες μαθητές από το Ι.Ε.Π. και το ΙΤΥΕ ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ.
- Έχουν γίνει ψηφιακές προσαρμογές σχολικών εγχειριδίων ώστε να είναι προσβάσιμα σε όλες τις κατηγορίες αναπηρίας μαθητών/τριών με προβλήματα όρασης, ακοής, αυτισμό, νοητική καθυστέρηση κλπ) στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση» (ΕΠ ΑΝΑΔ ΕΔΒΜ) της προγραμματικής περιόδου 2014-2020, και δη της Πράξης «Καθολικός Σχεδιασμός και Ανάπτυξη Προσβάσιμου Ψηφιακού Εκπαιδευτικού Υλικού», με κωδικό ΟΠΣ (ΜΙΣ) 5001313 το οποίο υλοποιείται επί σειρά ετών από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής. Σε αυτό το πλαίσιο αναπτύσσεται ψηφιακό εκπαιδευτικό υλικό. Το σχετικό υλικό απευθύνεται σε μαθητές που παρουσιάζουν τις εξής ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες: προβλήματα όρασης (τυφλοί, αμβλύωπες), προβλήματα ακοής (κωφοί, βαρήκοοι), κινητικά προβλήματα, μέτρια και ελαφριά νοητική αναπηρία, διαταραχή αυτιστικού φάσματος, ειδικές μαθησιακές δυσκολίες, προβλήματα προσοχής και συγκέντρωσης.

Όλο το σχετικό εκπαιδευτικό υλικό είναι αναρτημένο στην ιστοσελίδα:

<http://prosvasimo.iep.edu.gr/el/>.

- Επίσης δύναται να αξιοποιηθεί υλικό από τα παρακάτω links της εκπαιδευτικής τηλεόρασης:
<http://www.edutv.gr/index.php/eidiki-agogi>
<http://www.edutv.gr/index.php/mathainoume-sto-spiti/videos/mathainoume-sto-spitinoimatiki-glwssa>

Συνημμένα:

1. Εγκύκλιος προϋποθέσεων και διαδικασιών: α) για την έγκριση παράλληλης στήριξης - συνεκπαίδευσης, β) για την έγκριση στήριξης από Ειδικό Βοηθητικό Προσωπικό και γ) για την έγκριση

στήριξης από Σχολικό Νοσηλευτή, μαθητών/τριών για το διδακτικό έτος 2020-2021.

2. Σχεδιασμός Εξατομικευμένου Προγράμματος Εκπαίδευσης/Παρέμβασης (ΕΠΕ/ΕΙΠΠ)
3. Ημερολόγιο Παράλληλης Στήριξης
4. Ετήσια Έκθεση Παράλληλης Στήριξης
5. Εξατομικευμένο Πρόγραμμα Παράλληλης Στήριξης
6. Ατομικός φάκελος μαθητή (Portfolio)
7. Έκθεση Παράλληλης Στήριξης Νηπίου
8. Έκθεση Παράλληλης Στήριξης Δημοτικού
9. Έκθεση Παράλληλης Στήριξης Δευτεροβάθμιας
10. Εκπαιδευτικό υλικό για την παράλληλη στήριξη και την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στο σχολείο, Ι.Ε.Π.